

”Vi sköter oss själva.”

Byaföreningarna

I Edeforsområdet ingår (enligt Landsbygdsrådets och Bodens kommuns definition) byarna Bodträskfors, Bredåker, Degerbäcken, Harads, Kusån, Lakaträsk, Sandträsk-Gransjö, Storsand, Svartlå, Södra Harads, Åminne, Österby, Åkerby, Rågraven och Överäng. De byaföreningar som projektet samtalat med är de som står upptagna på Edeforsbydens hemsidas föreningslista: Forsnäs/Norrhed, Harads, Lakaträsk, Sandträsk-Gransjö, Storsand, Svartlå, Södra Harads, Älvgårdarna (Åkerby, Rågraven, Överäng). Informationen har erhållits genom samtal med en representant från varje förening. En samlad bild utifrån samtalen ger följande:

Tillgångar och resurser

Naturen och skönheten.

Lugnet, tystnaden.

Meningsfull fritid (vandring, bärplockning, jakt, fiske, skidåkning, skoteråkning med mera).

Gemenskapen och närheten, ”alla känner alla”.

Trevliga umgängesformer och byatraditioner.

Billiga hus.

Utmaningar

Åldrande befolkning.

Få hus att bebo för människor som vill flytta dit.

Bristande föreningsengagemang hos yngre generationer.

Dåliga vägar. ”Vi har landets sämsta väg!”.

Dåliga eller obefintliga kommunikationer.

Nedskräpning och brist på käll- och sophantering.

Försämrade belysning (kommunen har avlägsnat äldre belysning och inte ersatt den, vilket lägger byar i mörker).

Inget bredband.

Svårt att få banklån.

Oro för anslutning till kommunalt avlopp (dyrt).

Komplicerat och tidskrävande för föreningar att söka finansiering för projekt och underhåll av byalokaler.

Kommunen bistår inte med underhåll av badplatser, vilket är det som lockar besökare.

Länsstyrelsen försummar sitt underhåll av naturreservaten som inte får adekvat skyltning (t ex Orkidéparken i Älvgårdarna).

Att lyfta och utveckla

Rusta befintliga hus så att fler kan flytta hit.

Rusta och underhåll byalokaler.

Se till att badstränderna är attraktiva och har bryggor.

Skapa vandringsled (Görje-ån) och skylta befintliga naturreservat så att de blir mer besöksvänliga.

Ta vara på arvet efter Eyvind Johnson i trakten runt Lakaträsk, kan bli besöksmål.

Satsa på Svartlå som hantverks- och företagaby.

Lyft det skogssamiska arvet och restaurera samevisten i Rödningsträsk, som kan bli ett nytt innovativt besöksmål.

Se till att det finns bredband och att vägarna underhålls.

Byaföreningarna tillfrågades om hur de önskar att Edek verkar för bygdens bästa, men ingen av föreningarna verkar ha någon uppfattning om vad Edek är eller gör, man känner mest till och använder sig av Edentytt. Några föreningar hade representanter som var med i Landsbygdsrådet, vilket verkar räkna för kopplingen till kommunen.

Flera respondenter önskade att kommunen lever upp till målsättningen att landsbygden ska leva. Elementära tjänster som sophämtning, bredband och belysning behövs för att byarna ska leva året runt och människor ska vilja flytta dit. Att efter årtal av löften ännu inte ha fått bredband har väckt ilska genom åren men idag finns en uppgivenhet: "Det är som att vi är bortglömda", säger en medlem.

"Bodens kommun fick pris för att vara duktiga på "landsbygd", men det upplever inte vi", säger en annan. En medlem konstaterar lakoniskt: "Vi sköter oss själva."

Den sammanlagda bilden är ändå att man bor i byarna för att miljön ger så hög livskvalitet. Det finns ett starkt band till platsen och naturmiljöerna. En kvinna säger med eftertryck att hon aldrig kan tänka sig att bo någon annanstans. De vidtalade är medvetna om att naturvärdena inte bara ger livskvalitet utan är avgörande för att dra besökare till bygden. Därmed utgör stora kalhyggen ett hot mot både livsstil och försörjning.

De flesta byaföreningarna i Edefors speglar den höga medelåldern i byarna och aktivitetsgraden har gått ner under senare år. Som kontrast kan nämnas Mårdsel, som hör till Gällivare kommun, där en positiv trend nu märks. Nyinflyttade har köpt hus, några har köpt tomter och byggt stugor. Det finns en känsla av framåtanda och aktivitet. Träffpunkten har utökat sin uthyrning, även campingen utvecklas. En attraktionsfaktor är de fina skoterlederna som går till Sandträsk, Klinten och Gunnarsbyn. Skoter- och hembygdsföreningen delar och driver byhuset ihop och samarbetar med besöksnäringen i andra byar och orter. Byn ordnar aktiviteter som lockar folk, som den årliga MC-träffen. Man vill gärna få fler besökare. Ett konkret hot mot besöksnäringen utgörs av planer på en vindpark. Det är ju naturskönheten och tystnaden som människor kommer för att uppleva: "Skönheten är vårt levebröd."

"Vid evenemang är det lätt att engagera folk,
alla ställer upp."

"Gemenskapen har förändrats, över lag ordnas färre gemensamma aktiviteter.
Det var lättare att mötas förr."

"Byn är svart på vintern."